

АНАЛИЗ НА СИГНАЛИТЕ ЗА НЕРЕДНОСТИ, РЕГИСТРИРАНИ ОТ УПРАВЛЯВАЩИЯ ОРГАН НА ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ИНОВАЦИИ И КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТ“ 2014-2020 ПРЕЗ 2025 Г.

I. Общи положения.

На основание чл. 27, ал. 1, т. 2 от Устройствения правилник на Министерството на иновациите и растежа (приет с Постановление № 20 на Министерския съвет от 2022 г., обн., ДВ, бр. 17 от 2022 г., изм., бр. 64 от 5.08.2025 г.), § 12, ал. 2 от Преходните и заключителните разпоредби на Постановление № 20 на Министерския съвет от 2022 г. и Решение на Министерски съвет № 574 от 13.07.2016 г., Главна дирекция „Европейски фондове за конкурентоспособност“ в структурата на Министерство на иновациите и растежа е определена за управляващ орган на Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ 2014 – 2020 г. (ОПИК).

Съгласно чл. 69, ал. 1 от Закона за управление на средствата от Европейските фондове при споделено управление (ЗУСЕФСУ, загл. изм. - ДВ, бр. 51 от 2022 г., в сила от 01.07.2022 г.), компетентните органи по администриране на нередности са Управляващите органи на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове за програмен период 2014-2020 г. На основание § 70 от Преходни и заключителни разпоредби на Закона за изменение и допълнение на Закона за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове (Обн., ДВ, бр. 51 от 2022 г., в сила от 01.07.2022 г.), до приключването на програмите за програмен период 2014 - 2020 г., съфинансирани от Европейските структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ), разпоредбите на Закона за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове, отменени или изменени с този закон, запазват своето действие по отношение на управлението на средствата от ЕСИФ, както и по отношение на изпълнението и контрола на тези програми.

Управляващият орган анализира всеки сигнал за нередност/случай на установена нередност и при необходимост предприема корективни действия за подобряване на контролната среда и избягване на аналогични случаи на нередности в бъдеще, когато се касае за повтарящи се нередности или такива, предизвикани от слабости в контролната среда.

Управляващият орган носи отговорност за въвеждането на ефективни системи за установяване и регистриране на случаи на нередности, както и за тяхното докладване и последващо проследяване.

Процедурите за администриране на нередности, включително редът и сроковете за това, са уредени в Наредбата за администриране на нередности по Европейските структурни и инвестиционни фондове (НАНЕСИФ, приета с ПМС № 173 от 13.07.2016 г., обн., ДВ, бр. 57 от 22.07.2016 г., изм., бр. 9 от 30.01.2024 г., в сила от 1.02.2024 г.).

Съгласно чл. 8, ал. 1, т. 2 от Постановление № 18 на Министерския съвет от 04.02.2003 г. за създаване на Съвет за координация в борбата с правонарушенията, засягащи финансовите интереси на Европейския съюз (ПМС № 18/2003 г., обн. ДВ, бр. 13 от 2003 г., посл. изм. ДВ, бр. 102 от 28.11.2025 г.) членовете на Съвета АФКОС определят най-малко двама служители от съответната администрация, отговорни за администрирането на нередности, които да изпълняват функциите на служители по нередности, като уведомяват дирекция АФКОС за имената, длъжността, структурното звено, електронната поща, факса и телефоните за връзка със служителите по нередности.

В съответствие със заложените изисквания, министърът на иновациите и растежа, в качеството си на ръководител на Управляващия орган на основание чл. 9, ал. 5, изр. 2 от Закона за управление на средствата от Европейските фондове при споделено управление и

в качеството си на член на Съвета АФКОС на основание чл. 3, ал. 4, т. 3 от ПМС № 18/2003 г. уведомява дирекция АФКОС за актуалния списък на служителите по нередности.

Администрирането на сигнали за нередности е част от функционалната характеристика на отдел „Управление на риска, контрол и сигурност“ (УРКС) в Главна дирекция „Европейски фондове за конкурентоспособност“ в Министерството на иновациите и растежа. Към 21.08.2025 г. (дата, на която последно е изпратен актуален списък) служителите по нередности в УО на ОПИК са 16 (шестнадесет).

В изпълнение на чл. 13, ал. 2 от НАНЕСИФ, в УО на ОПИК са утвърдени вътрешни правила за администриране на нередности, разписани в глава 10 „Администриране и докладване на нередности“ от Наръчника по ОПИК.

Съгласно утвърдените процедури, информация за нередности, въз основа на която се стартира процедура за регистриране на сигнал за нередност, може да бъде:

- сигнал в рамките на ведомството – от вътрешни контролни органи, от вътрешен одит, от служител в резултат на изпълнение на заложените в контролната среда проверки и други;

- сигнал извън ведомството - от външни контролни органи, от средствата за масово осведомяване, от физически/юридически лица и др. Например сигнали от Дирекция „Защита на финансовите интереси на Европейския съюз (АФКОС)” към Министерство на вътрешните работи, Европейската служба за борба с измамите (ОЛАФ) към Европейската комисия, Държавна агенция „Национална сигурност” (ДАНС), Одитния орган (окончателен одитен доклад);

Информация за нередност може да се подава и по телефон, електронен адрес, на определено лице за контакти, както и чрез бутон за подаване на сигнали за нередности на интернет страницата на УО – <https://opic.bg/obratna-vrazka/nerednosti>. За да представлява сигнал за нередност, тази информация като минимум трябва да дава ясна референция за конкретния проект, финансиращата програма, административното звено и описание на нередността.

Сигналите за нередности могат да са устни или писмени. Служителят, приел устен сигнал, го документира и регистрира в деловодната система на Министерство на иновациите и растежа.

Начините за проверка на сигнали за нередности, могат да бъдат следните:

- Проверка на документи (административна проверка);
- Проверка на място.

В рамките на проверките по сигналите за нередност, служителите по нередности могат да извършват внезапни проверки на място, с цел проверка или удостоверяване на фактите и обстоятелствата, свързани с обекта на сигнала. При необходимост, в проверките могат да участват и компетентни служители от други отдели на УО.

На основание сключено споразумение за взаимодействие и сътрудничество между Министерство на иновациите и растежа, Министерство на вътрешните работи и Държавна агенция "Национална сигурност" № РД-02-30-2/22.06.2022 г. е предвидена възможност за обмен на информация, документи и съдействие, включително провеждане на съвместни внезапни проверки на място, в съответствие с функционалните характеристики на отделните администрации.

При извършване на проверка на място по сигнал за нередност, се съставя протокол (формуляр) за проверка на място, който се подписва от участващите в проверката длъжностни лица, както и от представляващия бенефициента, или от упълномощени за целта негови представители. В протокола (формуляра) се записват установените на място факти и обстоятелства. Протоколът (формулярът) се прилага към досието на сигнала.

В случай на необходимост, при проверката на обстоятелствата по сигнала може да бъдат изисквани документи/становища по компетентност от други звена в Министерство на иновациите и растежа или ГД ЕФК, както и от външни организации/институции или лица.

Проверката по сигнал за нередност приключва с издаване на първа писмена оценка за наличие/липса на нередност, след извършен и описан обстоен анализ на събраната информация.

В случай, че бъдат събрани достатъчно доказателства за извършено нарушение се пристъпва към стартиране на процедура по чл. 73 от ЗУСЕФСУ за определяне на финансова корекция.

При наличие на данни за извършено престъпление, УО на ОПИК сезира компетентните органи.

II. Анализ на администрираните сигнали.

През 2025 г. са постъпили **38** сигнала за нередност – с регистрационни номера в ИСУН 2020 и в Регистъра на сигналите за нередност на УО на ПКИП от № 1075 до № 1118. Този брой е по-малък в сравнение с предходната 2024 г., когато са регистрирани 203 сигнала за нередност.

От регистрираните **38 бр.** сигнали за нередност през 2025 г. – **33 бр.** сигнали за нередност са вътрешни, а **5 бр.** сигнали за нередност са външни. От външните сигнали за нередност 3 бр. са регистрирани във връзка с предоставени окончателни одитни доклади от ИА „Одит на средствата от Европейския съюз“ (ИА ОСЕС), а 2 бр. са регистрирани във връзка с предоставени Заключителни доклади от извършени административна проверка от Дирекция АФКОС.

Съгласно § 1, т. 3 от Допълнителните разпоредби на НАНЕСИФ, „сигнал за нередност“ е постъпила, включително от анонимен източник, информация за извършена нередност. Предвид това, УО на ОПИК регистрира и проверява обстойно всички постъпили сигнали за нередност, включително анонимните. От подадените **38 бр.** сигнали за нередност през 2025 г. няма анонимни, т.е. подателят на сигнала да не може да бъде идентифициран (не е посочил идентификационни данни или е посочил само лично или само фамилно име).

Разпределението на сигналите за нередност, по вид на процедурата, е следното:

№ на процедура	Сигнали за нередност (брой)
----------------	-----------------------------

BG16RFOP002-2.001 „Подобряване на производствения капацитет в МСП“	28
BG16RFOP002-2.007-0001 Финансови инструменти по ОП "Иновации и конкурентоспособност"	1
BG16RFOP002-2.024 „Насърчаване на предприемачеството“	2
BG16RFOP002-2.040 "Подобряване на производствения капацитет в МСП"	3
BG16RFOP002-6.002 „Възстановяване на МСП чрез подобряване на енергийната ефективност“	4

Към 31.12.2025 г. от регистрираните 38 бр. сигнали за нередност **7 бр.** са приключени с установена нередност (регистрирани са 7 нередности), **1 бр.** е приключен с Първи писмени оценки за липса на нередност, а **30 бр.** са все още активни.

Във връзка с администрираните сигнали за нередност, през 2025 г., УО на ОПИК, си взаимодейства активно с различни контролни органи и институции, включително при приложение на възможностите, дадени от сключеното споразумение за взаимодействие и сътрудничество между Министерство на иновациите и растежа, Министерство на вътрешните работи и Държавна агенция „Националната сигурност“ № РД-02-30-2/22.06.2022 г.

Както беше посочено в първа част от настоящия анализ, един от способите за проверка по регистрираните сигнали за нередност е извършването на проверка на място. През 2025 г., с цел пълно изясняване на фактическата и правната обстановка по администрираните сигнали за нередност са извършени 6 бр. проверки на място, 2 бр. от които са извършени съвместно с компетентен орган (Дирекция АФКОС).

Съгласно чл. 70, ал. 1, Финансова подкрепа със средства от ЕФСУ може да бъде отменена изцяло или частично чрез извършване на финансова корекция на следните основания:

1. когато по отношение на бенефициента е налице конфликт на интереси по смисъла на чл. 61 от Регламент (ЕС) 2018/1046;
2. за нарушаване на правилата за държавната помощ по смисъла на чл. 107 от Договора за функционирането на Европейския съюз;

3. за нарушаване на принципите за добро финансово управление в съответствие с изискванията на чл. 33, чл. 36, параграф 1 и чл. 61 от Регламент (ЕС) 2018/1046;

4. за нарушаване на изискването за дълготрайност на операциите в случаите и в сроковете по чл. 65 от Регламент (ЕС) 2021/1060;

5. за проекта или за част от него не е налична одитна следа и/или аналитично отчитане на разходите в поддържаната от бенефициента счетоводна система;

6. за неизпълнение на мерките за видимост, прозрачност и комуникация, задължителни за бенефициентите;

7. за неизпълнение на одобрени индикатори;

8. при постъпили инцидентни приходи във връзка с изпълнението на проекта;

9. за нередност, съставляваща нарушение на правилата за определяне на изпълнител по глава четвърта, извършено чрез действие или бездействие от страна на бенефициента, което има или би имало за последица нанасянето на вреда на средства от ЕФСУ;

10. за друго нарушение на приложимото право на Европейския съюз и/или българското законодателство и/или сключените между държавите договори, ратифицирани, обнародвани и влезли в сила за Република България по програмите за европейско териториално сътрудничество, извършено чрез действие или бездействие от страна на бенефициента, което има или би имало за последица нанасянето на вреда на средства от ЕФСУ.

През отчетния период са регистрирани **24 бр.** нередности, съответно **7 бр.** по сигнали за нередности, регистрирани през 2025 г. и **17 бр.** по сигнали за нередности, регистрирани през предходен период.

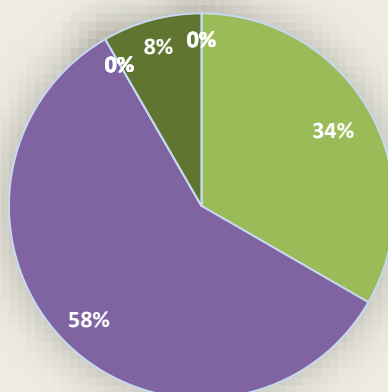
Основанията за регистриране на нередностите са свързани с:

- нарушаване на принципите за добро финансово управление в съответствие с изискванията на чл. 33, чл. 36, параграф 1 и чл. 61 от Регламент (ЕС) 2018/1046 – **8 бр.** нередности;

- нарушаване на изискването за дълготрайност на операциите в случаите и в сроковете по чл. 65 от Регламент (ЕС) 2021/1060 – **14 бр.** нередности;

- нарушение на правилата за определяне на изпълнител по глава четвърта, извършено чрез действие или бездействие от страна на бенефициента, което има или би имало за последица нанасянето на вреда на средства от ЕФСУ – **2 бр.** нередност;

Нередности по видове нарушения

- конфликт на интереси
- нарушаване на правилата за държавната помощ
- нарушаване на принципите за добро финансово управление
- нарушаване на изискването за дълготрайност на операциите
- не е налична одитна следа и/или аналитично отчитане на разходите
- неизпълнение на мерките за видимост, прозрачност и комуникация
- неизпълнение на одобрени индикатори
- при постъпили инцидентни приходи
- нарушение на правилата за определяне на изпълнител по глава четвърта
- друго нарушение на приложимото право на Европейския съюз

През отчетния период УО на ОПИК многократно отговаря на запитвания и искания за предоставяне на документи на компетентни органи (Европейска прокуратура, Главна дирекция „Национална полиция“, Специализираната прокуратура, ДАНС и др.) по сигнали за нередности и сключени административни договори, в т.ч. статистическа информация за броя на сключените административни договори по процедури за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, като към датата на изготвяне на анализа не е постъпила информация за движението на образуваните прокурорски преписки.

От издадените през 2025 г. 24 бр. решения за определяне на финансова корекция, 7 са оспорени по съдебен ред, като по 2 от случаите е налице произнасяне на първоинстанционен съд към 31.12.2025 г.

III. Изводи и препоръки.

Като основен извод може да се изведе, че Системите за управление и контрол на УО на ОПИК функционират съгласно заложеното, като е гарантирана сигурността на лицата, подаващи сигнали за нередности, чрез предоставяне на възможност за анонимно подаване, чрез широк инструментариум от възможности.

Същевременно, УО извършва оценка на риска от измами с цел определянето на ефективни и пропорционални мерки за борба с измамите в рамките на изпълнение на програмата. За целта се ползва инструмента за самооценка на риска от измами, приложен към Насоките на Европейската комисия за държавите членки и органите, които отговарят за програмите. При идентифицирането и оценката на рисковете се отчитат и констатирани индикатори за измама.

Управляващият орган на ОПИК използва ИТ-инструменти за разкриване на рискови операции (напр. ARACHNE, правно-информационни системи, регистър Булстат, Търговски регистър и други общодостъпни и надеждни източници) и възнамерява да изгради единна Пилотна ИИ система „AI FRAUD DETECT„ за откриване на рискове от измами и нередности в управлението на ЕС средства.

Натрупаният опит при реализирането на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013 г. и Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ 2014-2020 г. е основа за оптимизация на процедурите по превенция, установяване, регистриране и администриране на сигнали за нередности, при реализация на проекти, финансирани от Европейските фондове при споделено управление.

При управление на средствата от Европейския съюз се предприемат всички необходими мерки за защита на финансовите интереси на Съюза в съответствие с приложимото законодателство свързано с предотвратяването, разкриването и администрирането на нередности.